

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційне дослідження Колісніченко Ангеліни Іванівни

«Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов

в університетах Нідерландів»,

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реформування освітньої галузі в Україні відповідно до європейських освітніх вимог передбачає створення базової професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов нової генерації, забезпечення умов для залучення до педагогічної діяльності фахівців інших напрямів галузі освіти та для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особистісного розвитку педагогічних працівників. Важливим джерелом для визначення стратегічних напрямів розвитку професійної освіти є вивчення та аналіз досвіду підготовки вчителів за кордоном, зокрема у Нідерландах, які вважаються одним із засновників Європейського Союзу та мають високі освітні стандарти. Рівень викладання іноземних мов у цій країні заслуговує на особливу увагу та потребує системного і ґрунтовного вивчення й упровадження в українську освіту досвіду підготовки майбутніх учителів іноземних мов з метою наближення національної освіти до європейських і світових тенденцій. Тому дисертаційне дослідження Колісніченко Ангеліни Іванівни «Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів» є актуальним і цікавим.

Уважаємо, що А.І.Колісніченко у своїй дисертації виявила глибоке знання вже виконаних досліджень та здійснила критичний підхід до їхніх результатів, уміло врахувала й творчо використала здобуті наукові дані. У цьому плані її дисертація є логічним продовженням та істотним доповненням

пошуків, які велися й ведуться у зазначеному напрямі. Дисертантка переконливо обґрунтувала доцільність, наукову новизну, теоретичне і практичне значення дослідження, чітко визначила об'єкт, предмет, мету і завдання наукового пошуку, виділила комплекс адекватних методів дослідження.

У дисертаційному дослідженні авторка поставила собі за мету не тільки теоретично обґрунтувати проблему дослідження та визначити організаційно-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів, а й розробити рекомендації щодо врахування прогресивних ідей нідерландського досвіду у системі вищої педагогічної освіти України.

Досягнення поставленої мети базується на аналізі стану дослідженості наукової проблеми у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії; дослідженні трансформації системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов у загальному контексті розвитку педагогічної освіти в Нідерландах; виокремленні організаційних засад професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів; характеристиці педагогічних засад професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів; здійсненні порівняльного аналізу професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у системі освіти в Україні та Нідерландах і рекомендаціях для вітчизняної вищої педагогічної освіти щодо врахування позитивного нідерландського досвіду.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження Колісніченко А.І. полягає в тому, що нею:

– вперше виокремлено організаційно-педагогічні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах: організаційні засади – відповідність підготовки майбутніх учителів іноземних мов міжнародним вимогам, орієнтування на популяризацію професії вчителя іноземних мов, на професійні профілі вчителів іноземних мов, надання

альтернативи в отриманні освіти вчителями іноземних мов завдяки її гнучкості та мобільності, підтримка безперервної освіти, відповідність отриманої кваліфікації етапу освіти для здійснення професійної діяльності, орієнтування на освітнє партнерство; педагогічні засади – ґрунтування на стандартах підготовки майбутніх учителів іноземних мов, на компетентнісному підході, орієнтування на інновації та диджиталізацію, багатомовність, інтернаціоналізацію;

– уточнено періодизацію етапів становлення педагогічної освіти у Нідерландах; відповідність професійної підготовки фахівців з викладання іноземних мов у Нідерландах вимогам загальноєвропейського простору вищої освіти з урахуванням останніх змін у галузі їхньої педагогічної освіти;

– подальшого розвитку набули основні положення порівняльної педагогіки та порівняльного аналізу досвіду професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні та Нідерландах.

Не можна залишити поза увагою практичне значення дослідження, яке полягає в оновленні змісту навчальних дисциплін педагогічного напрямку («Порівняльна педагогіка», «Історія педагогіки», «Зарубіжні системи вищої освіти», «Методика навчання англійської мови», «Навчальна педагогічна практика», «Виробнича педагогічна практика»), навчальних дисциплін із викладання іноземних мов «Практикум усного та писемного мовлення», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», написання кваліфікаційних робіт як однієї з форм підсумкового контролю майбутніх учителів іноземних мов, вибіркових дисциплін із проблем розвитку середньої освіти, зарубіжної педагогіки; у можливості використання основних положень роботи при укладанні навчально-методичної літератури для сучасної школи, подальших порівняльно-педагогічних досліджень; в обґрунтуванні необхідності запровадження програми «Шкільний учитель нового покоління» у педагогічних закладах вищої освіти; розроблено рекомендації щодо врахування прогресивних ідей позитивного

нідерландського досвіду у вітчизняній вищій педагогічній освіті, зокрема, у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов на основі порівняльно-педагогічного аналізу; визначено низку заходів, що сприяють впровадженню розроблених автором рекомендацій.

Теоретичні положення й висновки дослідження можуть бути використані в ході розв'язання наукових і практичних завдань у сучасних умовах реформування педагогічної освіти України, а також для удосконалення освітніх програм із підготовки майбутніх учителів іноземних мов та післядипломної педагогічної освіти; вони збагачують вітчизняну теорію і практику, що може стати основою для подальших досліджень в означеному напрямі, а також дадуть змогу використати досвід Нідерландів у практичній діяльності закладів педагогічної освіти України.

У своєму дослідженні Ангеліна Іванівна здійснила ґрунтовний аналіз стану розробленості проблеми (с.33-50) та проаналізувала процес становлення підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищій освіті Нідерландів як окремого напрямку професійної освіти (с.51-73). Дослідниця схарактеризувала сучасний стан підготовки майбутніх учителів іноземних мов у нідерландській вищій освіті, що дозволило їй виявити основні тенденції, а саме: пріоритетні академічні цінності освіти, де якість підготовки здобувачів освіти є головною метою навчання; напрями розвитку освіти; джерела фінансування різних ланок освіти у Нідерландах. Здобувачка чітко визначила структуру етапів нідерландської освіти (с.77-79) в контексті огляду повного циклу освіти та типи закладів для професійної та вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх учителів іноземних мов. З'ясовано, що майбутні вчителі іноземних мов у переважній більшості отримують освіту в університетах прикладних наук, де здобувають фах методичного спрямування, хоча завдяки магістерським програмам є можливість для отримання педагогічної освіти і в дослідницьких університетах, де навчання зорієнтоване на наукові дослідження та на здобуття додаткового

магістерського ступеня. Досліджено зміст професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов (на прикладі Утрехтського університету прикладних наук), який включає п'ять освітніх компонентів: іноземну мову (літературу, культуру, граматику); методику викладання та навчання іноземної мови; дослідницький проект, здійснений у закладі стажування; педагогіку та психологію розвитку дітей, педагогічну практику (с.80-85). Виявлено ряд особливостей організації навчання майбутніх учителів іноземних мов, серед яких: невелика кількість контактних годин навчання (12–16 годин на тиждень), пріоритет надається автономному навчанню; призначення особистого кар'єрного тренера; іспит у кінці першого року навчання на професійну придатність для педагогічної діяльності.

У другому розділі авторка дослідила особливості організації професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у закладах вищої освіти Нідерландів у контексті виокремлення та конкретизації організаційних та педагогічних засад. Позитивним є те, що дослідницею укладено перелік організаційних засад підготовки майбутніх учителів іноземних мов, серед яких: відповідність їхньої підготовки міжнародним вимогам; орієнтування на популяризацію професії вчителя іноземних мов; орієнтування на професійні профілі вчителів іноземних мов; орієнтування на децентралізацію в педагогічній освіті; надання альтернативи в отриманні освіти вчителями іноземних мов завдяки її гнучкості та мобільності; підтримка безперервної освіти; відповідність отриманої кваліфікації етапу освіти для здійснення професійної діяльності; орієнтування на освітнє партнерство (с.94-113).

Заслугою А.І.Колісніченко є те, що у процесі визначення організаційних засад нею проаналізовано загально-європейські вимоги до професії вчителя іноземних мов, що дало можливість дослідити ключові компоненти професії, а також визначити етапи створення переліку міжнародних вимог до якості кваліфікацій фахівців.

У ході дослідження здобувачка з'ясувала, що освіта вчителів іноземних мов у Нідерландах відповідає міжнародним вимогам підготовки педагогічних працівників та здійснюється на основі закладів вищої освіти на належному професійному рівні, формуючи ряд ключових для вчителів іноземних мов компетентностей, а також стимулює до постійного безперервного професійного зростання, надаючи широкий спектр заходів підтримки.

У третьому розділі авторкою визначено сучасні тенденції професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов (с.147-150) та здійснено огляд кваліфікаційних категорій педагогічних працівників (с.151), що дало змогу порівняти чинні в Україні вимоги з міжнародними стандартами. Цінним в роботі є те, що дослідниця описала позитивний досвід програми підготовки майбутніх учителів іноземних мов «Шкільний учитель нового покоління» та визначила основні пріоритети програми, особливістю якої є збільшення годин на вивчення курсу методики навчання англійської мови (с.159-163).

Компаративний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні та Нідерландах авторкою здійснено у кількох напрямках: дослідження нормативних освітніх положень та контроль за їх дотриманням з боку відповідних органів влади обох країн; порівняння педагогічних основ та принципів; зіставлення змісту освіти майбутнього вчителя іноземних мов в Україні та Нідерландах. Визначено взаємозв'язки між різними ланками освіти та всіма учасниками навчального процесу, для яких характерна циклічність певного виду.

Порівняльний аналіз професійної підготовки педагогів іншомовної сфери освіти у Нідерландах та Україні дав можливість дослідниці виявити позитивні та негативні риси у педагогічній освіті зазначених країн.

На основі теоретичного та історико-логічного аналізу нідерландської системи освіти, шляхом застосування системно-функціонального методу здобувачкою виокремлено основні напрями та особливості підготовки майбутніх учителів іноземних мов. З урахуванням позитивного

нідерландського педагогічного досвіду дослідницею узагальнено практичні рекомендації для підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні, на основі яких запропоновано ряд заходів, спрямованих на підвищення якості освіти майбутніх учителів іноземних мов.

Сформульовані в дисертації загальні висновки відображають належний рівень реалізації представлених у вступі мети і завдань роботи, а також вказують на перспективність подальших наукових досліджень.

Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 21 (16 одноосібних) публікації, з яких 6 відображають основні наукові результати дисертації (1 у зарубіжному періодичному науковому виданні), 13 – апробаційного характеру, 2 – додатково висвітлюють наукові результати дослідження.

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відображають основні положення дисертації. Обсяг і зміст дисертації показують, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні.

Виходячи із зазначеного, є підстави класифікувати дисертаційне дослідження Колісніченко Ангеліни Іванівни як таке, що містить нові наукові положення, має конкретне теоретичне і практичне значення та свідчить про вміння автора бачити актуальні проблеми професійної освіти й успішно працювати над їхнім розв'язанням.

Водночас, як і будь яке дослідження, що має характер живого пошуку, робота Колісніченко А.І. не позбавлена певних недоліків, неточностей, а також містить положення, які спонукають до дискусії. До них можна віднести такі:

1. У пункті 1.2. «Становлення підготовки вчителів іноземних мов у вищій освіті Нідерландів», на нашу думку, здобувачка занадто заглибилась в історію викладання іноземних мов у Нідерландах, починаючи з XIV ст. й до наших днів. Цю цінну інформацію можна було б розмістити в Додатках,

натомість зосередитись на періоді глобалізації та Євроінтеграції другої половини XX ст. та початку XXI ст.

2. Робота значно виграла б, якби було проаналізовано та порівняно альтернативні програми професійної підготовки учителів іноземних мов Нідерландів та України.

3. Бажано було б приділити більше уваги висвітленню можливостей екстраполяції досвіду інтернаціоналізації професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів на вітчизняну систему додипломної освіти.

4. На нашу думку в роботі варто було б висвітлити вплив недержавних організацій на професійну підготовку майбутніх учителів іноземних мов в Нідерландах та в Україні.

5. Порівняльний аналіз спільних та відмінних рис професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів та України краще було б подати у вигляді таблиці.

6. У тексті дисертації трапляються деякі мовні помилки, зокрема, орфографічні, та стилістичні огріхи.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дисертації Колісніченко А.І. Отримані автором науково обґрунтовані результати засвідчують ефективність проведеного дослідження.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих наукових праць дає підстави зробити загальний висновок про те, що дисертаційна робота Колісніченко Ангеліни Іванівни «Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в університетах Нідерландів» є самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам пп.9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо кандидатських дисертацій, затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 №567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри лінгводидактики та іноземних мов

 С.І. Шандрук

Підпис професора Шандрук С.І. підтверджую.

В.о. ректора

Центральноукраїнського державного

педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

О.А.Семенюк